

Datum 2024-09-27

Till Myndigheten för yrkeshögskolan

Information om behov av utbildningar inom STEM inom yrkeshögskolan i Skåne

Globala utmaningar, teknologiska förändringar och en pågående strukturomvandling innebär både ökat behov av och konkurrens om kunskap och kompetens. Inom starka näringslivsområden i Skåne är det en stor utmaning att rekrytera kvalificerad personal. Kompetensbrist på samtliga utbildningsnivåer är därmed en utmaning för fortsatt utveckling av regionens specialiseringsområden och ett hinder för ökad produktivitet och stärkt konkurrenskraft i Skåne. Utbildningar inom yrkeshögskolan är specifikt identifierade som en stark leverantör i arbetet med stärkt kompetensförsörjning i Skåne. Detta underlag ska utgöra ett kvalitativt komplement till den excellens avseende befintligt utbud som Region Skåne besvarar kopplat till uppdraget att svara på kompetensbehov inom yrkeshögskolan på 3-5 års sikt. Vi har valt att lyfta fram STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics) där vi som region ser störst utmaningar vad det gäller kompetensförsörjningen just nu. Inom ramarna för detta så vill vi specifikt lyfta fram elektrifieringen som ett prioriterat område.

STEM och elektrifiering

Yrkesroller inom STEM-relaterade sektorer har ökat både till antal och andel det senaste decenniet och många prognoser pekar på att kompetenser inom teknik och naturvetenskap kommer efterfrågas alltmer på arbetsmarknaden. Kunskaper inom teknik och naturvetenskap behövs inte bara för kompetensförsörjning inom specifika branscher, utan den omfattande teknikutvecklingen och digitaliseringen gör att dessa kunskaper behövs i samtliga branscher.

Utbildningar inom STEM utmärker sig i vår bedömning av kompetensbehov inom yrkeshögskolan i Skåne. Utbildningsområdena data/IT, samhällsbyggnad och byggteknik och teknik och tillverkning har samtliga en hög prioritering i det skånska näringslivet, men vi ser att det befintliga utbildningssystemet, och specifikt YH-utbudet, inte matchar den efterfrågan tillräckligt. För att samtidigt öka antalet sökande till dessa branscher och sektorer, såväl unga som vuxna, de i omställning och de redan yrkesverksamma arbetar Region Skåne sedan flera år tillbaka med flertalet insatser inom ramen för det regionala utvecklingsansvaret.

För att ytterligare kraftsamla kring STEM har Region Skåne sökt och beviljats STEM UP, av Europeiska Regionalfonden. Projektet är treårigt och pågår t.o.m. 2026 och bedrivs i tre spår: 1) barn och ungas intresse för STEM 2) Talent Management och 3) attraktiv arbetsgivare. Genom STEM UP går Skåne i täten för framtagandet av den nationella STEM-strategi där vi även välkomnar "Inspel till regeringens STEM-strategi" där MYH är en av parterna inom "Myndighetssamverkan för kompetensförsörjning och livslångt lärande" (MSV KLL).

Elektrifieringen av samhället

Sveriges elbehov förutspås nästan fördubblas till 2045. (Energimyndigheten, 2023) För att lyckas med framtida elförsörjning krävs en rad åtgärder som i sin tur kräver tillgång till kompetent arbetskraft som ska driva och genomföra den. En fungerande kompetensförsörjning är således en avgörande del för att Sverige och Skåne ska klara den gröna omställningen. Den regionala elproduktionen är idag låg i förhållande till elanvändningen. Detta påverkar inte minst det skånska näringslivets konkurrenskraft. Den pågående klimatomställningen ställer samtidigt andra krav på energisystemet. För att möjliggöra skiftet från fossila bränslen inom flera sektorer krävs fossilfri el som kan tillgodose ett mycket större elbehov än idag.

Prognosen för Skånes energibehov visar på en ökad elektrifiering främst inom industri och transport. Samtidigt är Skåne på väg mot en minskad produktion av el, eftersom många vindkraftverk i regionen når sin tekniska livslängd inom kort, samtidigt som inga andra produktionsanläggningar har realiserats på länge.

På initiativ av Region Skåne startade Skånes effektkommission sitt arbete i februari 2021. Förutom Region Skåne ingår flera kommuner, privata energibolag, näringslivsrepresentanter och offentliga myndigheter. Ambitionen är att samla de aktörer som tillsammans kan skapa rätt förutsättningar för den elektrifiering som krävs för klimatet, hållbar tillväxt och elektrifiering. I oktober 2023 lanserades Färdplan för Skånes elförsörjning 2030. Den övergripande målbilden är att Skånes självförsörjningsgrad av eleffekt ska öka ifrån dagens 15 procent till minst 50 procent fram till 2030. Färdplanen visar hur elsystemet ska framtidssäkras för att möjliggöra en grön tillväxt i hela Skåne. Läs mer här: [Skånes effektkommission - Utveckling Skåne \(skane.se\)](https://www.skane.se/effektkommission-utveckling-skane)

Inom effektkommissionen arbetar sex fokusgrupper för att förverkliga färdplanens ambitioner, där projektet ”Kompetensförsörjning för Skånes elektrifiering” utgör en. För att lyckas med färdplanens målbild, krävs god tillgång till kompetent arbetskraft som ska driva och genomföra dessa förändringar. Utbildningssystemet måste dimensioneras ändamålsenligt, framtidens arbetskraft måste söka sig till utbildningar och yrkesroller som förser de branscher som möjliggör denna omställning med kompetens. Dessutom krävs att redan yrkesverksamma ges större möjlighet till kompetensutveckling. Inom ramen för dessa tre områden spelar yrkeshögskolan som utbildningsform en central roll.

Det preliminära resultatet av den pågående kompetensbehovskartläggningen som just nu genomförs inom ramen för ”Kompetensförsörjning för Skånes elektrifiering” (Sweco, 2024) visar på ett stort kompetensbehov fram till år 2040. Framför allt framträder behovet av installations- och serviceelektriker, av vilka mellan 3100 och 3200 kommer att behöva rekryteras till de studerade branscherna i Skåne. Dessutom beräknas omkring 2100 VVS-montörer behöva rekryteras. Här kan gymnasieskolans utbildningar bidra till en viss del men yrkeshögskolans utbildningar och specifika inriktningar både vad det gäller program och kurser har en mycket avgörande roll, både för grundutbildade från gymnasiet, vuxna som byter inriktning samt fort- och vidareutbildning av befintlig arbetskraft inom dessa områden.

Ny modell för att ta fram kompetensbehov i Skåne

Region Skåne har sedan starten (2019) av det regionala arbetet med att främja yrkeshögskolan strukturerat och målmedvetet drivit på arbetet med att fler och kvalitativa YH-utbildningar som svarar mot det skånska arbetslivets kompetensbehov ska komma till stånd. I det arbetet leder, finansierar och samverkar vi med flertalet aktörer såsom kommuner, YhiS (YH-anordnare i syd), Sydsvenska Industri- och Handelskammaren och sedan hösten 2023 även det nybildade övergripande rådet för kompetensbehov i Skåne. I detta råd sitter för närvarande Unionen, Trygghetsfonden, Trygghetsrådet, Arbetsförmedlingen, ESF-rådet, Företagarna, Sydsvenska Industri- och Handelskammaren, Svenskt Näringsliv, TCO och LO. Vi ser redan effekter av denna struktur såsom ökad legitimitet, stärkt omvärldsanalys och spridning, systematik och kontinuitet samt förankring av våra insatser.

Utöver de organisationer som nämns ovan finns det även en kontinuerlig och systematisk dialog och samverkan med flertalet andra relevanta aktörer och nätverk på området, såsom Teknikcollege, Vård- och Omsorgscollege, FIRS (Forsknings- och Innovationsrådet i Skåne) m fl.

Den regionala strukturen kring att fånga kompetensbehov, som nu finns på plats i Skåne är utgångspunkten för insamlingen av underlaget till Myndigheten för yrkeshögskolan. Region Skånes ambition är att fortsatt bygga och utveckla denna struktur. I det framåtsyftande arbetet är vår hoppning att Region Skånes prioritering på kompetensbehov inom STEM och specifikt elektrifiering, ska ge effekt och synas i ökad beviljandegrad av yrkeshögskoleutbildningar framöver.